

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ДИНАМІКИ ЕНДОКРИННОЇ ПАТОЛОГІЇ СЕРЕД ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗС УКРАЇНИ

Український науково-практичний центр ендокринної хірургії,
трансплантації ендокринних органів і тканин (м. Київ)

*Міська клінічна лікарня № 3 (м. Київ)

**Українська військово-медична академія (м. Київ)

Робота є фрагментом науково-дослідної роботи, що виконувалась в Українській військово-медичній академії «Розробка медико-організаційних, лікувальних, санітарно-гігієнічних та протиепідемічних заходів в аспекті профілактики неінфекційних та інфекційних захворювань серед військовослужбовців Збройних Сил України та інших силових структур», № державної реєстрації 0107U009376 (шифр «Здоров'я»-3).

Вступ. В останні роки домінуюче місце в структурі захворюваності та смертності населення України посіли хронічні неінфекційні захворювання: передусім хвороби кровообігу, помітно зросла значущість травматизму, ендокринних, нервово-психічних, алергічних, генетичних та інших захворювань складної етіології [4].

Ендокринні захворювання мають переважно онкологічне, інфекційне, аутоімунне, генетичне походження і можуть розглядатись в інших розділах як причина відповідних захворювань людини. Серед патологій ендокринної системи найбільш поширеними є цукровий діабет (ЦД) та йододефіцитні захворювання щитоподібної залози (ЩЗ). Актуальність цієї проблеми має свою специфічність та світове визнання, а їх профілактика – загальнодержавне значення [4].

Висока частота ендокринної патології, в тому числі захворювань щитоподібної залози (ЩЗ) пояснюється багатьма причинами: широким поширенням йододефіцитних станів, генетичною схильністю, високими техногенними навантаженнями, порушенням структури харчування і соціальними чинниками (умови праці, побуту, медичне обслуговування). Зростає рівень захворюваності на цю патологію й у населення регіонів з підвищеними рівнями опромінення щитоподібної залози [11].

Спостерігається тенденція до неухильного збільшення поширеності захворювань щитоподібної залози, у тому числі й таких, що вимагають хірургічного втручання [15]. Загальновідомо, що як сама патологія щитоподібної залози, так і зміна її функції після оперативного лікування, впливають на здоров'я пацієнта [14, 16]. У зв'язку зі зростанням

у світі захворюваності на органічну тиреоїдну патологію щорічно збільшується й кількість оперативних втручань [4].

В структурі захворюваності мешканців радіоактивно забруднених територій найбільш поширеними є непухлинні захворювання ЩЗ (від 40 до 52 %) [10]. Так, за даними Державного реєстру України осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, підвищеною є захворюваність на непухлинні хвороби ЩЗ, переважно за рахунок вузлового зобу, тиреоїдиту, набутого гіпотиреозу та іншої не пухлинної тиреоїдної патології [1, 2, 7, 10].

Рак щитоподібної залози (РЩЗ) є найбільш поширеною пухлинною ендокринної системи [5]. Статистика раку в Україні протягом останніх майже трьох десятиріч свідчить, що темпи приросту РЩЗ за останнє десятиріччя становили 131-135 рази, що значно перевищує показники інших онкологічних захворювань і зараз РЩЗ становить близько 1,5-2 % від усіх злоякісних новоутворів [5, 8, 9, 13]. І хоча певний відсоток зростання захворюваності пов'язаний з впровадженням у клінічну практику сучасних методів обстеження хворих, все ж існують дані про дійсне зростання захворюваності на РЩЗ, що обумовлено цілою низкою чинників, в тому числі і впливом факторів довкілля [6]. У сучасних радіаційно-екологічних умовах України, промислово розвинутого регіону центральної Європи, після катастрофи на Чорнобильській АЕС питання про поширеність РЩЗ стоїть дуже гостро [6].

Мета дослідження – проаналізувати рівні, динаміку та структуру ендокринної патології серед військовослужбовців ЗС України за 2001-2013 рр. і порівняти результати дослідження з сучасними тенденціями розвитку цієї патології в Україні.

Об'єкт і методи дослідження. Об'єктом досліджень щодо стану загальної захворюваності та захворюваності хворобами ендокринної системи, розладів харчування й порушення обміну речовин (клас 4 Міжнародної класифікації хвороб МКХ-10, (далі хвороби ендокринної системи) стали військовослужбовці ЗС України. Для оцінки захворюваності використовували облікові дані за формою 1 та 2-МЕД.

Аналіз показників здійснено в динаміці за період 2001-2013 рр. Методика досліджень включала порівняльний аналіз показників захворюваності за 2001 – 2013 рр. залежно від категорії військовослужбовців.

Результати досліджень та їх обговорення.

Характеризуючи захворюваність на ендокринні хвороби серед населення України, варто зауважити, що спостерігається зростання цієї захворюваності, пов'язаних, як з впливом факторів зовнішнього середовища, так і порушенням обміну речовин. Так, серед осіб 18 років і старше у 2012 р. було зареєстровано хвороб ендокринної системи 869,8 на 100 тис населення, що на 260,6 на 100 тис населення більше ніж у 2011 році. Збільшились також і показники з діагнозом даного класу встановленим вперше в житті. Якщо у 2011 р. показник зареєстрованих хвороб ендокринної системи вперше в житті становив 988,7 на 100 тис населення, то у 2012 р. – цей показник становив 920,7 на 100 тис населення України.

Показник загальної захворюваності за IV класом у військовослужбовців строкової служби складав 1,93‰. Рівень захворюваності військовослужбовців строкової служби коливався, але разом з тим

найвищі показники, які становили 3,18‰ спостерігались у 2008 році, а найнижчі 1,29‰ у 2003-2004 рр.

Найвищий показник загальної захворюваності за IV класом (ендокринні хвороби, розлади харчування та обміну речовин) за 2001-2013 рр реєструвався серед офіцерського складу та складав 2,46‰. При цьому, якщо серед військовослужбовців строкової служби не має тенденції до зростання патології ендокринної системи, що можна пояснити тим, що вони призиваються до лав збройних сил здоровими, то серед військовослужбовців за контрактом та офіцерів спостерігається тенденція до зростання цієї патології (рис. 1).

У структурі ендокринних захворювань військовослужбовців, як і серед населення України, основне місце належить патології щитоподібної залози (43%) та цукровому діабету (ЦД) -29% (рис. 2).

Серед тиреоїдної патології найбільш часто зустрічається дифузний зоб I-II ст. (31%). Якщо врахувати той факт, що до захворювань щитоподібної залози належать тиреотоксикоз, гіпотиреоз, тиреоїдити та рак цієї залози, то можна стверджувати, що захворювання ЩЗ становлять майже половину від усіх ендокринопатій.

Відомо, що основною причиною зоба ЩЗ є недостатність йоду в харчуванні населення, в тому числі військовослужбовців ЗС України, а за цим проявом криється відносна тиреоїдна недостатність, що впливає на функцію багатьох органів і систем та стає причиною йододефіцитних захворювань [3, 12]. Нестача йоду в організмі призводить до порушення тиреоїдного гормоногенезу і розвитку патології ЩЗ [17]. В умовах хронічної нестачі надходження йоду у ЩЗ посилюється поглинання радіоактивного йоду, що надходить у оточуюче середовище з аварійного ядерного об'єкту. Особливо це важливо для вагітних, потреба яких в йоді різко зростає. Фоновий дефіцит йоду у населення України зіграв свою роль в підвищенні частоти патології щитоподібної залози після аварії на Чорнобильській АЕС.

Необхідно зауважити, що у цілому захворювання ендокринної системи, зокрема, патологія ЩЗ, завдають великої соціально-економічної шкоди, що визначається витратами на медичне обслуговування та соціальне забезпечення (у зв'язку із втратою працездатності, інвалідністю, передчасною смертю хворих).

Крім того, низький рівень обізнаності населення з питань захворювань ЩЗ призводить до того, що в багатьох випадках захворювання виявляють на пізніх стадіях, що, у свою чергу, призводить до більш несприятливих наслідків для здоров'я людей.

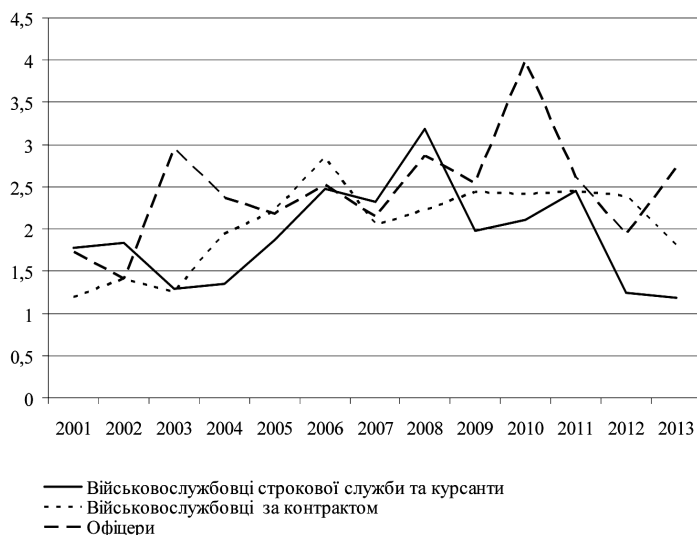

Рис. 1. Динаміка захворюваності військовослужбовців на ендокринну патологію у 2001-2013 рр.

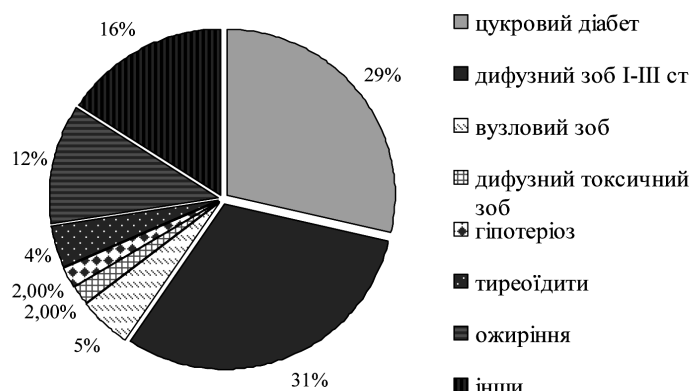

Рис. 2. Структура ендокринних захворювань серед військовослужбовців ЗС України

Висновки. Спостерігається невпинне збільшення поширеності ендокринної патології як серед населення України, так і серед військовослужбовців ЗС України.

Найвищий показник загальної захворюваності за IV класом хвороб за період 2001-2013 рр. реєструвався серед осіб офіцерського складу, складав 2,14% та має тенденцію до зростання.

В структурі ендокринної захворюваності серед військовослужбовців переважають патологія щитоподібної залози – 43 % та цукровий діабет -29 %.

Перспективи подальших досліджень. В подальшому планується продовжити вивчення причин зростання ендокринної патології серед військовослужбовців, в тому числі захворювань щитоподібної залози.

Література

1. Двадцять п'ять років Чорнобильської катастрофи. Безпека майбутнього. Національна доповідь України – К.: КІМ, 2011. – 356 с.
2. Заболевания щитовидной железы / Е. А. Валдина – С. Пб., 2006. – 264 с.
3. Кравченко В. І. Дослідження дефіциту йоду в Чернігівській області та шляхи запровадження масової йодної профілактики / В. І. Кравченко, О. І. Осадцев, В. В. Марков // Ендокринологія. – 2011. – Т. 16, № 1. – С. 40-48.
4. Митник З. М. Стан ендокринологічної служби України в 2007 р. / З. М. Митник, Д. М. П. анова, З. Г. Крушинська [та ін.] // Міжнародний ендокринологічний журнал. – 2008. – № 3(15). – С. 8-15.
5. Національний канцер-реєстр України / З. П. Федоренко, А. Н. Міщенко, Л. О. Гулак [та ін.]. – К., 1998. – 117 с.
6. Паньків В. І. Поширеність патології щитоподібної залози в йододефіцитних районах Західної України / В. І. Паньків // Ендокринологія. – 2006. – № 1. – С. 134-138.
7. Присяжнюк А. Є. Ризик раку у групах населення, яке постраждало внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС / А. Є. Присяжнюк // Довкілля та здоров'я. – 2013. – № 3 (66). – С. 34-41.
8. Рак в Україні, 2004-2005. Захворюваність, смертність, показники діяльності онкологічної служби / З. П. Федоренко, Л. О. Гулак, Є. Л. Горох [та ін.] // Бюлетень національного канцер-реєстру України. – К., 2006. – № 7. – 96 с.
9. Рак в Україні, 2005-2006. Захворюваність, смертність, показники діяльності онкологічної служби / З. П. Федоренко, Л. О. Гулак, Є. Л. Горох [та ін.] // Бюлетень національного канцер-реєстру України. – К., 2007. – № 87. – 96 с.
10. Тепла О. В. Аналіз впливу дозової компоненти зовнішнього опромінення на потерпілих унаслідок катастрофи на ЧАЕС, які захворіли на рак щитоподібної залози йоду / О. В. Тепла, О. М. Коваленко // Український радіологічний журнал – 2006. – № 14. – С. 185-189.
11. Тронько Н. Д. Рак щитовидной железы у детей / Н. Д. Тронько. – Чернобыльинтеринформ, 1997. – 199 с.
12. Тронько М. Д. Наукові аспекти вирішення проблеми йододефіциту у населення України / М. Д. Тронько, М. О. Полумбрик, В. І. Кравченко, Я. Г. Бальон // Ендокринологія. – 2011. – Т. 16, № 2. – С. 189-199.
13. Фадеев В. В. Патогенетическая терапия эутиреоидного зоба / В. В. Фадеев // Consilium medicum. – 2002. – № 10. – С. 516-520.
14. Фадеев В. В. Вузлові утворення щитоподібної залози: міжнародні алгоритми та вітчизняна клінічна практика / В. В. Фадеев // Променева діагностика, променева терапія. – 2002. – № 4. – С. 7-12.
15. Шилин Д. Е. Узловая патология щитовидной железы / Д. Е. Шилин // Проблемы эндокринологии. – 2001. – Т. 47, № 5. – С. 28 – 34.
16. Эндокринная хирургия / Под ред. И. И. Дедова, Н. С. Кузнецова, Г. А. Мельниченко. – М.: Литтера, 2011. – 352 с.
17. Minato K. Influence of iodine-deficiency on thyroid hormones homeostasis in rats / K. Minato, H. Nagao, T. Imazu, K. Takahashi // Biol. Pharm. Bull. – 2012. – Vol. 35, № 7. – P. 1166-1170.

УДК 616. 43-036. 22-057. 36 (477)

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ДИНАМІКИ ЕНДОКРИННОЇ ПАТОЛОГІЇ СЕРЕД ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗС УКРАЇНИ

Січінава Р. М., Паламар Б. І., Іванько О. М., Якимець В. В.

Резюме. У статті висвітлені проблемні питання захворюваності ендокринної патології, зростання якої відмічається в останні роки серед військовослужбовців ЗС України. В структурі ендокринної захворюваності серед військовослужбовців ЗС України переважають патологія щитоподібної залози та цукровий діабет. Найвищий показник загальної захворюваності за IV класом хвороб за період 2001-2013 рр. реєструвався серед осіб офіцерського складу (2,14 %), найнижчий – серед військовослужбовців строкової служби (1,93 %).

Ключові слова: захворюваність, ендокринна патологія, щитоподібна залоза, військовослужбовці.

УДК 616. 43-036. 22-057. 36 (477)

Сичинава Р. М., Паламар Б. И., Иванько О. М., Якимец В. В.

СОВРЕМЕННЫЕ АСПЕКТЫ ДИНАМИКИ ЭНДОКРИННОЙ ПАТОЛОГИИ СРЕДИ ВОЕННОСЛУЖАЩИХ ВС УКРАИНЫ

Резюме. В статье освещены проблемные вопросы заболеваемости эндокринной патологии, рост которой отмечается в последние годы среди военнослужащих ВС Украины. В структуре эндокринной заболеваемости среди военнослужащих ВС Украины преобладают патология щитовидной железы и сахарный диабет. Самый высокий показатель общей заболеваемости за IV классом болезней за период 2001-2013 гг. регистрировался среди лиц офицерского состава (2,14 %), самый низкий – среди военнослужащих срочной службы (1,93 %).

Ключевые слова: заболеваемость, эндокринная патология, щитовидная железа, военнослужащие.

UDC 616. 43-036. 22-057. 36 (477)

Modern Aspects of the Dynamics of Endocrine Pathology among the Armed Forces of Ukraine

Sichinava R. M., Palamar B. I., Ivanko O. M., Yakimets V. V.

Abstract. *Introduction.* In recent years, the incidence of diseases of the endocrine system, due to various etiological endogenous and exogenous factors, was characterized by growth, both worldwide and in our country. The problem has become particularly acute after the Chernobyl accident.

Diseases of the endocrine system, particularly the pathology of thyroid, adrenal gland, pancreas, causing great social and economic damage that was determined by the cost of medical care and social security (due to military disability, disability, premature death).

Aim: To analyze the level, dynamics and structure of endocrine pathology among servicemen of the Armed Forces of Ukraine for 2001-2013 years.

Materials and methods. Material studies have credentials in form 1 and 2-MED to determine the state of the overall incidence and incidence of endocrine diseases, nutritional and metabolic diseases (class IV ICD-10) among the personnel of the Armed Forces of Ukraine. Used analysis were carried out in dynamics for 2001-2013 years.

Results and discussion. Describing the incidence of endocrine disease among the population Ukraine's worth noting that there is an increase of morbidity associated with both the influence of environmental factors and metabolic disorders.

The highest overall incidence rate for class IV (Endocrine, nutritional and metabolic) for the 2001-2013 years period was recorded among officers and was 2.46 % 0.

The index of general morbidity in class IV conscripts for years 2001-2013 averaged 1.93 % 0. The incidence of conscripts varied, but at the same time the highest rates, yaks were 0 3. 18 % observed in 2008, and the lowest 1. 29 % 0 in 2003-2004.

If among the conscripts not tended to grow pathology of the endocrine system, which can be explained by the fact that they are called upon to armed forces healthy, among contracted military officers and tended to increase in this disease.

The structure of endocrine diseases troops as among the population of Ukraine, the main place is thyroid cancer (43 %) and diabetes mellitus 29 %. Among thyroid pathology is most common diffuse goiter and II c. (31 %).

Conclusions. There is a steady increase in the prevalence of endocrine pathology among the population of Ukraine, and among the soldiers of the Armed Forces of Ukraine. The highest overall incidence rate for class IV disease during the period 2001-2013 he recorded among officers and averaged 2.14 % 0.

The structure of endocrine disease among soldiers thyroid pathology dominated (43 %) and diabetes -29 %.

We need to continue research into the causes of growth endocrine pathology among military personnel, including thyroid disease.

Keywords: morbidity, endocrine pathology, thyroid, soldiers.

Рецензент – проф. Скрипник І. М.

Стаття надійшла 12. 06. 2014 р.